

Tartu Universitet
Filosofiska fakulteten
Colleget för främmande språk och kulturer
Avdelningen för skandinavistik

Svenska regeringens (2014-...) djur-relaterade diskurser från kritiska djurstudiers perspektiv

En kritisk diskursanalys

Diplomuppsats

Uppsats av: Minna Toots
Handledare: Mart Kuldkepp

Tartu 2015

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
2. Syfte, frågeställningar och avgränsning	4
3. Bakgrund och material	6
3.1 Tidigare forskning	7
4. Teoretiska ramar och metod	8
4.1 Begrepp	8
4.2 Metod.....	9
5. Analys.....	15
5.1 Identifiering av diskurser och teman	15
5.2 Lingvistiska instrument och diskursiva strategier vid reproduktion och ifrågasättande av speciesism	21
6. Resultatredovisning och slutsatser	30
7. Sammanfattning.....	33
8. Referenslista	35
8.1 Källor.....	35
8.2 Sekundärlitteratur	36
9. Resümee	37
10. Extramaterialet	39
10.1 Bilaga 1: Textexempel för delkapitlet 5	39
10.3 Bilaga 2: Nyckelordstabell	43

1. Inledning

Förhållandet mellan djur och människor erbjuder mycket intressant forskningsmaterial. Av detta intresse har utvecklats en vetenskapsgren som kallas för djurstudier (*animal studies*). Dess mål är att undersöka förhållandet mellan djur och människor i olika områden från jordbruk till psykologi.

Ju mer mänskliga rättigheter har utvecklats, desto mer har man börjat uppmärksamma även djurens rättigheter och börjat fråga: om och vilka rättigheter djuren borde ha? Trots att djurens rätt fortfarande är något inte helt begripligt för allmänheten, har det blivit klarare att det finns ett starkt behov för ett väl fungerande djurskydd. Därför kan man märka förändringar angående inställningen till djur även på den politiska nivån. Människors inställningar till olika djurarter beror dock på olika faktorer, däribland på det om djuret lever fritt eller i fångenskap och på dess användbarhet för människan. T.ex. djur som hjort eller räv som lever fritt har ofta hög status. Vilda djur kan man vanligtvis inte äga eller döda hur och när som helst, men djur såsom ko eller lamm har låg status och de kan ägas och dödas när som helst. Denna typ av diskriminering på grundläggande rättigheternas (t.ex. leva fritt eller inte bli dödad) nivå kallas för *speciesism*.

I anknytning till frågor om djurrätt och djurens roll i vårt samhälle har det vid sidan av djurstudierna utvecklats också kritiska djurstudier (*critical animal studies* = CAS), ett akademiskt fält som forskar djur på ett tvärvetenskapligt sätt. CAS fördömer speciesism och frågar om människan alls kan använda djur för sin egen skull på ett moraliskt sätt.

Med hjälp av kritisk diskursanalys (*critical discourse analysis* = CDA) och perspektiv från CAS analyserar jag i min uppsats hur djuren behandlas i den nuvarande svenska regeringens djurpolitiska texter. Efter inledningen kommer jag att redogöra för mitt forskningssyfte, frågeställningar och uppsatsens avgränsning. Därefter introducerar jag uppsatsens bakgrund och material, samt redogör kort för tidigare forskning inom detta område. Sedan förklaras uppsatsens teoretiska ramar och viktiga begrepp. Därefter redogör jag om metod som jag kommer att använda. Analysdelen består av två delar, sedan följer resultatredovisningen och slutsatser, sammanfattningen, referenslistan och resumen på estniska.

2. Syfte, frågeställningar och avgränsning

Arran Stibbe (2012: 21) menar att djur spelar olika roll i samhället: bl.a. som sällskap, underhållare, livsmedel och varor. Därför finns det flera diskurser och ideologier som påverkar hur djur uppfattas och konstrueras. Djurvälstånd tycks vara ett viktigt område i Sverige, som också den svenska regeringen har sagt på sin hemsida: ”Djurfrågor är något som engagerar i Sverige.” (*Djur*), samt: ”[...] djurvälstånd har lyfts fram som en prioritering vilket regeringen anser är positivt.” (*Reform av den gemensamma jordbrukspolitiken*).

Målet med denna uppsats är alltså att från CAS:s perspektiv analysera djur-relaterade diskurser (se definition nedan) från den svenska regeringens texter om deras påstådda djurpolitik. Detta görs genom att genomföra en kritisk diskursanalys av relevanta texter från regeringens hemsida. Med hjälp av CDA kommer jag att identifiera de viktigaste djur-relaterade diskurserna i regeringens djurpolitiska texter och försöka hitta svar på följande forskningsfrågor:

1. Vilka djur-relaterade diskurser kan urskiljas?
  - a. Vilka är de viktigaste temana som behandlas i dessa diskurser?
  - b. I vilka kontexter omtalas djur i dessa diskurser?
2. Hur (re)produceras* eller ifrågasätts speciesism (se definition nedan) i dessa diskurser?
  - a. Vilka lingvistiska instrument och diskursiva strategier används?
  - b. Vilka implicita antaganden används?

---

* Anledningen till att det står *(re)producera speciesism* med *re* i parenteser är att det är svårt eller kanske även omöjligt att ta reda på om speciesism produceras eller reproduceras i de analyserade texterna. Att *reproducera* betyder att återskapa, i detta fall att använda sådana diskursiva sätt av speciesism som någonstans redan har använts. Att *producera* betyder att skapa någonting på nytt. Nämligen är det relativt osannolikt att hitta produktion av speciesism i dessa regeringens texter, men det kan dock inte uteslutas. I denna uppsats försöker jag i alla fall inte att ta reda på om speciesismen ifråga är produktion eller reproduktion. Därför skriver jag i följande *reproduktion* utan parenteser.

Det finns en mängd exempel där speciesism reproduceras, eftersom normen i samhället brukar vara att inte ifrågasätta djurens och olika djurarters position i förhållande till människor eller i förhållande till varandra. Det samma gäller troligen även på regeringsnivå. Det är dock möjligt att det finns åtminstone några tecken på att speciesism stundom ifrågasätts, eftersom djurskydds- och djurrättsorganisationer har under de senaste åren jobbat för strängare djurskyddslag inom EU, som kanske blivit uppmärksammas även av svenska politiker (se t.ex. Sveriges Radios artikel och program: *Vilka partier jobbar för strängare djurskyddslag?* 2014).

3. Bakgrund och material

Mitt forskningsmaterial är den nuvarande svenska regeringens relevanta texter om regeringens olika ansvarsområden från *regeringen.se* under länken *Regeringens politik*. Med ”relevanta texter” menas de texter som handlar om djur, antingen direkt eller indirekt. Det finns precis 50 sådana texter: 26 under rubriken *Landsbygd, djur och livsmedel*, 10 texter under rubriken *Hav, vatten, fiske och sjöfart* och 14 texter under rubriken *Miljö, energi och klimat*. De är skrivna av Regeringskansliet och har uppdaterats under den nya regeringens regeringstid, vilket betyder att de mest sannolikt har bearbetats enligt den nya regeringens politik. Målet med dessa texter verkar vara att sammanfatta departementens mål och viktigaste planer inom olika ansvarsområden för att informera svenska medborgare och andra intresserade.

Enligt språkforskaren Teun A. van Dijk (2001) finns det många typer av CDA, men de har flera gemensamma drag. Det viktigaste är att de alla analyserar diskurser av social makt. Sveriges riksdag är landets lagstiftande makt som delvis påverkar allmänna uppfattningar om djur och det är sannolikt att dessa texter delvis representerar de kollektiva djur-relaterade diskurserna accepterade av allmänheten, dvs kollektiva implicita sätt att tala om världen och olika företeelser. Detta gör mitt material ett lämpligt forskningsobjekt. Att få en bättre överblick över svensk djurpolitik och djur-relaterade diskurser skulle jag också kunna forska t.ex. regeringsdebatter eller landsbygdsdepartementets texter, men det är möjligt att dessa kortare och koncisare texter på regeringens hemsida ger ändå ett trovärdigt insikt i diskurser som används i den svenska djurpolitiken.

Denna uppsats är delvis inspirerad av Morten Tønnessens (docent vid Universitetet i Stavanger) analys av norska partiprogram (2013). Hans forskning är i sin tur inspirerad av metoder använda i Arran Stibbes bok *Animals Erased: Discourse, Ecology, and Reconnection with the Natural World* som jag använder tillsammans med Teun A. Van Dijks texter om CDA för att dra mina teoretiska riktlinjer.

3.1 Tidigare forskning

Vad gäller tidigare forskning om svenska djurpolitiska texter har jag hittat två relevanta uppsatser skrivna år 2012 som både använder kritisk diskursanalys. Den första och relevantare av Carina Nilsson heter *Människans utnyttjande av andra djur: Vardagsmat i dubbel bemärkelse* och är en kritisk diskursanalys av riksdagsdebatter om den svenska djurhållningen. Den andra är skriven av Carolina Lodeiro och heter *En kritisk diskursanalys av debatten om köttkonsumtion*. Både uppsatser har framför allt varit indirekta förebilder för min uppsats.

4. Teoretiska ramar och metod

4.1 Begrepp

I min uppsats kommer jag inte att utforska teorin bakom djurrätt eller speciesism, men dessa begrepp är viktiga att definiera eftersom hela uppsatsen har drivits av synpunkten att djuren har grundläggande rättigheter och att speciesism bör fördömas. Trots att det finns flera krångliga filosofiska frågor angående teorin bakom djurrätt och det är alltid möjligt att hitta osvarade frågor inom kritiska djurstudier och dess kritik av speciesim, betyder det säkert inte att speciesism inte borde ifrågasättas. Med det sagt inkluderar jag i min analys för enkelhetens skull alla djur, oavsett om de är skadedjur eller annat slags djur, eftersom målet är att analysera de allmänna inställningar till djur.

Djurrätts ideologiska kärna är djurens befrielse (*animal liberation*), som bestrider att det finns någon sträng moralisk och juridisk skillnad mellan djur och människor och förespråker stopp på användningen av djur som människans egendom. Frågan om djurrätt angår huvudsakligen om och vilka rättigheter och på vilka grunder vi borde tilldela djur. Ideologin bekom djurrätt utgår från standpunkten att alla djurens grundläggande intressen, t.ex. intresset att inte lida och intresset att vara vid liv, överväger människornas sekundära intressen. Det beror också på att det är inte nödvändigt för människor att äta djur för närings skull (med forskning som bevis) eller att använda dem för att tillverka t.ex. kläder och därför är det inte berättigat att utnyttja och döda djur. Normen i samhället just nu, när det gäller grundläggande rättigheter och den allmänna inställningen till djur, verkar vara att anse att det finns större likheter mellan t.ex. en ko och en växt (som har inget centralt nervsystem) än mellan en ko och en människa.

Speciesism (ibland *artism* på svenska) handlar om att människan tillskriver till djur olika grundläggande rättigheter, samt att skillnader mellan olika djurarter görs på grund av deras användbarhet för människan, dvs på djurartens roll i samhället, inte på grund av djurens förmågan att lida eller liknande. T.ex. behandlas gris och hund på olika sätt, trots att de vetenskapligt sett tycks vara lika intelligenta. Filosofen Peter Singer (1985: 6) ger exemplet att vi aldrig skulle behandla efterblivna människor liksom apar i djurförsök trots att de kan vara

mindre intelligenta (Singer 1985: 6). Han hävdar också att nivån på förmågan att lida är det enda som bör räknas när vi mäter levande varelsers intresse och att andra egenskaper såsom intelligens eller rationalitet är godtyckliga (Singer 2002: 8-9).

Kritiska djurstudier (*critical animal studies* = CAS). Som sagt i inledningen, undersöker djurstudier relationer mellan människor och djur på olika sätt. Till exempel kan djurstudier analysera hur djur avbildas i en dikt. Ur djurstudier har det utvecklats också en ny forskningsgren som kallas för *kritiska djurstudier*. Skillnaden mellan djurstudier och kritiska djurstudier är att den senare kan snarare ses som ett opinionsbildande och politiskt perspektiv som kritiserar människans dominans över djur. CAS:s önskan är att sluta alla former av djurförtryck och -missbruk. Institute for Critical Animal Studies (ICAS) har sagt i sin tidskrift att kritiska djurstudier har utvecklats som kontrast mot vanliga djurstudier där djuren själv som kännande varelser har ställts i bakgrunden:

Critical Animal Studies has emerged as a necessary and vital alternative to the insularity, detachment, hypocrisy, and profound limitations of mainstream animal studies that vaporizes their flesh and blood realities to reduce them to reified signs, symbols, images, words on a page, or protagonists in a historical drama [...] (JCAS 2007).

Trots att det kan låta märkligt, är meningen att det hjälper inte själva djuren om man betraktar t.ex. hur djuren avbildas i en dikt utan att aldrig kritisera människans dominans eller nedsättning av djur.

Diskurs. Det finns olika definitioner av diskursbegreppet. I min uppsats betraktas *diskurs* som någonting abstrakt ungefär motsvarande ett system av konventionella sätt att tala om vissa företeelser. I sin bok skriver Stibbe att dessa olika sätt att tala om världen skapar eller kodar olika modeller av verkligheten (2012: 2).

4.2 Metod

4.2.1 Kritisk diskursanalys

Diskursanalys anser att vår förståelse av olika företeelse och vårt språkbruk beror på diskurser som påverkar oss ideologiskt. Som metod kommer jag att använda kritisk diskursanalys (CDA) som analyserar diskurser, relationer mellan diskurser och sociala maktstrukturer som finns i dem. CDA anser språk som en social

praktik och försöker att synliggöra reproducerande drag av språk och sociala strukturer, erkännande att människor inte är medvetna om dessa drag (Titscher *et al.* 2000: 147).

Critical discourse analysis (CDA) is a type of discourse analytical research that primarily studies the way social power abuse, dominance, and inequality are enacted, reproduced, and resisted by text and talk in the social and political context” (Van Dijk 2001).

Eftersom CDAs syfte är att identifiera sätt som kan reproducera ojämlikhet och makt i samhället, passar det bra med CAS:s perspektiv, vilket ifrågasätter dominans och utnyttjande av djur. Vi är mer vana vid att tänka om ojämlikhet bland människor, t.ex. sexism och rasism, men egentligen kan ojämlikhet (t.ex. grunder som vi ger grundläggande rättigheter på) mellan människor och djur fungera likadant som bland mänskliga grupper. Dominerande gruppers makt kan vara fastställda av lag, normer, vanor och kan vara en allmän uppfattning och således kan ta hegemonisk form (Gramsci 1971). Det är möjligt att även speciesism fungerar likadant. Stibbe skriver:

[...] the commonsense assumptions are sustaining power inequalities at the expense of animals, but given the ecologically destructive nature of intensive farming and the many ways that humans depend on other animals for our continuing survival, discourses that condone inhumane or destructive practices toward animals have an ultimate impact on humans too (2012: 21, 22).

Således är det viktigt att synliggöra dessa drag i språket som reproducerar ojämlikhet. Enligt Fairclough (1989: 85) hjälper medvetenhet om sådana aspekter som människor tar för givet bortarbete deras egenskap att upprätthålla ojämlikhet.

Det finns olika tolkningar av både diskursanalys och CDA och det verkar som om CDA som metod fortfarande är lite suddig, kanske delvis p.g.a. att den är en ganska ung vetenskapsgren. CDA verkar vara ganska mångdimensionell, vilket betyder att med denna metod kan man analysera texter och diskurser hur komplicerat som helst. Dock sätter mina kunskaper om CDA samt uppsatsens längd vissa gränser. I min uppsats stödjer jag mig främst på Teun A. van Dijks teoretiska texter om CDA samt Arran Stibbes bok (2012) som är både en teoretisk och praktisk vägledare, där han gör likadana kritiska diskursanalyser med sikte på just djur-relaterade diskurser. Jag försöker anpassa deras teoretiska och praktiska

exempel med mina forskningsmaterial och -frågor. Dessutom har jag fått någon inspiration från Morten Tønnessens analys av Norska partiprogram (2013).

4.2.2 Lingvistiska instrument som diskursiva strategier

Stibbe ger praktiska exempel på hur CDA kan användas för att analysera diskurser som används i djurindustri:

[...] animal industry discourses use the pronoun it to refer to animals, use expressions that represent animals as machines, use the passive to hide the agent of killing, and use a range of other features that combine together to model a world where animals are constructed as objects (Stibbe 2012: 5).

Han menar också att det just är diskurser – vissa kombinationer av dessa instrument – som skapar modeller av världen (2012: 5). Enligt Stibbe struktureras kulturer och samhällen av dominerande diskurser som används av bl.a. regeringar (2012: 5). När Stibbe i sin bok (2012) gör kritiska diskursanalyser om djurindustri-texter, söker han bl.a. lingvistiska instrument såsom metonymi, metaforer och substantivering. Med nämnda instrument kan man instrumentalisera levande varelser och distansera djur från människor – och således reproducera speciesism. Metonymi är i princip namnbyte. Det kan betyda att namnet på någon viss företeelse eller en sak, t.ex. *cow* bytas ut med ett annat ord, t.ex. *beef* – oftast med någonting som associeras eller har en koppling till den ursprungliga företeelsen. Men när man använder sådana tecken hänvisar man egentligen till den ursprungliga företeelsen. Stibbe ger ett exempel ur en intervju med en slakteriarbetare: ”There’s not enough power to stun the *beef* ... you’d end up cutting its head off while the *beef* was still alive” (2012: 27-28). Ett bra exempel på användning av metaforer vid instrumentalisering av djur är ordet *livestock* när man talar om levande djur. Substantivering är ändringen av verb och andra ordklasser till substantiver. Substantivering händer exempelvis i en mening där djuren skadas men de verkliga djuren nämns inte alls (Stibbe 2012: 28): t.ex. i djurindustrin: *omvändning kan orsaka brutna ben* i stället för *om djuret vänder om, kan slaktaren bryta hans/hennes ben*. Dessutom blir likgiltighet och distanseringen från djuren enklare när man använder teknisk jargong som maskerar vad som egentligen händer (Stibbe 2012: 29-30), någonting som ofta görs i djurindustri diskurser: t.ex. i stället för att säga *ett dödat djur*, sägs *carcass*.

Van Dijk (2005: 241) nämner också användning av passiv i meningen där man vill dölja eget ansvar, men han talar även om döljande av subjektet (görs ofta med hjälp av substantivering), viss användning av personliga pronomen, ordföljd och följd av bisatser när man uttrycker sociala förhållande, makt, status – och således ideologi. Med viss användning av personliga pronomen kan man enligt Van Dijk (2005: 241-242) uttrycka t.ex. distansering, nedsättning eller tvärtom närhet med utgruppen, samt flera andra sociala funktioner, oftast händer distansering av utgruppen och polarisering av grupper med hjälp av det välkända paret av personliga pronomen *vi* och *de*.

Van Dijk menar att diskurser har, uttrycker, skickar och konstruerar betydelser (2005: 243) och säger att den som gör en social diskursanalys brukar härleda betydelse intuitivt och intressera sig för hur betydelse i diskurser socialt konstrueras (2005: 244). Han talar även om ordval som kan bestämma betydelsen: ett bra exempel är det välkända ordparet *terrorist* vs *frihetskämpe* (2005: 244). Den senare metoden att ge något en önskad betydelse med hjälp av ordvalet kan troligast hittas även i de analyserade djurpolitiska texter.

För att sammanfatta, finns det oändliga möjligheter att kritiskt analysera diskurser. Ovan har listats olika, troligast några av de mest använda lingvistiska instrument som kan reproducera ojämlika maktförhållanden och några av dem mest sannolikt dyker upp även i mina forskningstexter. Hittills har CDA framför allt använts för att undersöka maktförhållanden mellan människor och människogrupper och det finns inte färdiga teoretiska inramningar för att använda CDA vid forskning av maktförhållanden mellan människor och djur, men det är mycket möjligt att ojämlikhetens mekanismer fungerar likadant oavsett om det är människogrupper eller andra djur som domineras.

4.2.3 Analysmodellen

a) Identifiering av diskurser och teman

För att identifiera och benämna urskiljbara diskurser som är viktiga från CAS:s perspektiv, kommer jag att ta de uttagna meningarna och avsnitten och läsa dem igenom noggrant. Jag hittar de viktigaste temana eller med andra ord de oftast nämnda djuren och därefter fastställer jag i vilka kontexter dessa teman behandlas.

Jag tar med i beräkningen de kontexterna inom vilka de viktigaste temana behandlas, den allmänna stilen och likheter som dyker upp vid behandling av temana för att urskilja de viktigaste diskurserna. Jag ger namn åt de identifierade diskurserna och ger exemplen av meningar eller avsnitt som enligt min mening kännetecknar dessa diskurser. För att visa tydligare hur diskurserna håller sig till varandra, kommer jag även att rita ett diagram över diskurserna, som innehåller teman som behandlas i diskurserna.

Vid identifiering av diskurser och de viktigaste temana kommer jag som ett hjälpverktyg rita en tabell för att kartlägga det hela djur-relaterade ordförrådet som används. Denna nyckelordstabell är inspirerad av Morten Tønnessens tabeller som han gör för sin analys (2013). Tønnessen har två olika slags tabeller: en tabell med flera olika sökord såsom *fisk*, *hund*, *rein* m.m. i en spalt och i de andra spalterna antal träffar på dessa sökord i partiernas program – för att få en kvantitativ översikt. I den andra typen av tabell har han tre sökord: *dyr*, *rein* och *fisk* i den första spalten och alla träffar i partiernas program på ord med dessa tre morfem (t.ex. *dyrevelferd*, *fiskere* och *reinskjøtt*) i den andra spalten – för att få en bättre översikt över ordval som används i de analyserade norska partiprogram. Min nyckelordstabell kommer att vara en blandning av dessa två typer av tabeller. Med andra ord: alla djur-relaterade morfem som förekommer i texterna kommer jag att skriva i den första spalten och alla träffar på ord med dessa morfem tillsammans med ordens användningsfrekvens i den andra spalten. Det ger mig både en bra översikt över hela ordförrådet och en kvantitativ översikt. Användningsfrekvens hjälper mig identifiera de huvudsakligaste temana. Tabellen är bilagd i extramaterialet.

b) Lingvistiska instrument, diskursiva strategier och speciesism

I den första analysdelen identifierar jag diskurser och de viktigaste temana. I den andra analysdelen redovisar jag med hjälp av exempel** ur texter vilka lingvistiska verktyg och andra diskursiva strategier används för att reproducera eller ifrågasätta speciesism i diskurserna. Samtidigt skulle jag vilja svara på underfrågan: *vilka implicita antaganden används*.

** I analysdelen finns det bara ett urval av exempel. Alla exempel kan hittas i bilaga 1.

Det är sannolikt att några av de ovan beskrivna lingvistiska instrumenten saknas i vissa av de politiska texterna, t.ex. teknisk jargong. Det är också sannolikt att det inte alltid finns lika starka exempel som dessa som har givits ovan, eftersom de politiska diskurserna sannolikt är alltför generella för några av dessa lingvistiska verktyg. Dessutom ska jag för klarhetens skull endast koncentrera mig på ett urval av lingvistiska instrument. Därför kommer jag i min analys framför allt hitta exempel på **metonymi**, **metaforer**, **substantivering**, **personliga pronomen**, **ordval** och **uttryck**. Härigenom kommer jag inte att betrakta t.ex. ordföljd och följd av bisatser.

De ovan nämnda lingvistiska instrumenten använda som diskursiva metoder kan antagligen överlappa, exempelvis metaforer och vissa uttryck kan i princip utgöra ordvalet.

5. Analys

I den första analysdelen identifieras de viktigaste temana och diskurserna med förklaringar och exempel. I den andra delen redovisas mer detaljerat de olika diskursiva och lingvistiska sätt som används för reproduktion och ifrågasättande av speciesism i de nämnda diskurserna.

5.1 Identifiering av diskurser och teman

I denna analysdel redovisar jag vilka från CAS:s perspektiv viktiga diskurser och teman kunde urskiljas från de analyserade djurpolitiska texter. Jag ger namn åt dessa diskurser, illustrerar med exempel och förklarar varför dessa exempel bäst kännetecknar de respektive diskurserna. Dessutom inkluderar jag ett diagram som visar hur diskurserna håller sig till varandra och vilka teman berörs i dem.

För att identifiera de viktigaste temana använder jag också nyckelordstabell (se bilaga 2). Ett tema identifieras när vissa djur eller någonting djur-relaterat diskuteras tillräckligt ofta för att särskiljas som ett viktigt tema. Det gäller politiska texter som är ganska omfattande och handlar om troligen alla djur som på något sätt är viktiga för den svenska allmänheten och det skulle vara opraktiskt att behandla varje en eller två gånger nämnda djurart som ett separat tema.

Jag kan tydligt urskilja de tio huvudsakligaste temana. De viktigaste temana kan ordnas i följande ungefärliga prioritetsordning:

1. temat angående biologisk mångfald,
2. temat angående djur,
3. temat angående fiske,
4. temat angående lantbruksdjur,
5. temat angående renar,
6. temat angående hund och katt.

De mindre viktiga temana verkar alla vara ungefär lika viktiga (utan klar prioritetsordning):

7. temat angående vilt,
8. temat angående varg,
9. temat angående rovdjur,
10. temat angående invasiva främmande arter.

För att identifiera diskurserna, analyserar jag alla meningar där ett djur eller någonting djur-relaterat nämns. Jag tar med i beräkningen i vilka kontexter de olika djuren, däribland de som är identifierade i temana, behandlas och hur. De mest använda sätten att tala om vissa teman bildar enligt min uppfattning flera olika diskurser. Jag kan urskilja tre huvuddiskurser och två underdiskurser:

- **diskursen om djur som resurser,**
  - **diskursen om djur som en del av kultur,**
- **diskursen om djur som kännande varelser,**
- **diskursen om djur som en del av natur,**
  - **diskursen om biologisk mångfald.**

Några av de ovan listade temana behandlas i flera diskurser och några diskurser delvis överlappar och har skärningspunkter. Att identifiera diskurser är säkert någorlunda subjektivt och abstrakt. Därför är det sannolikt att det finns olika uppfattningar om vilka djur-relaterade diskurser kan urskiljas i dessa djurpolitiska texter, samt fler möjligheter att redovisa hur de håller sig till varandra.

Diagram 1: En illustration av hur diskurserna håller sig till varandra och vilka temana behandlas i dem.

Följaktligen ska alla identifierade diskurser en efter en förklaras och illustreras med exempel. De ovan listade temana kommer att analyseras under den andra analysdelen *Lingvistiska instrument och diskursiva strategier vid reproduktion och ifrågasättande av speciesism*, eftersom de är nära kopplade till frågorna om speciesism.

5.1.1 Diskursen om djur som resurser

Denna stora huvuddiskurs kännetecknas av uppfattningen om djuren som resurser. Här är djuren instrumentaliserade – objekter som kan ägas, säljas och hanteras. De viktigaste temana i resursdiskursen är fiskar (vanligen i form av *fiske*) och lantbruksdjur, men också renar och vilt. Med andra ord dessa djur som används framför allt för att bearbeta livsmedel och varor från dem. I denna diskurs behandlas djuren huvudsakligen i jordbruks-, livsmedels- och ekonomisk kontext.

De mest kännetecknande nyckelorden och fraserna för denna diskurs är:

djurhållning, fiske, fiskeresurser, fiskeripolitik, fiskanläggningar, yrkesfiskare, sportfiskare, jaga, jaktbara viltet, jakträtt, jakttiden, renägare, renskötsel företag, slakteri, mejeri, charktillverkare, korvkiosker, animaliska livsmedel, livsmedelsproducerande djur, mjölk- och nötköttssektorer.

Några av de mest kännetecknande avsnitt som illustrerar denna diskurs är:

1. *"Djurbidraget syftar till att stärka de pressade **mjölk-** och **nötköttssektorerna** vilket i sin tur kommer bidra till bättre förutsättningar för att nå viktiga miljömål."* (Det nya gårdsstödet)
2. *"Det finns cirka 3500 **renägande** samer och drygt 900 **renskötsel företag** i Sverige."* (Rennäring)
3. *"Den som **yrkesmässigt** eller i större omfattning **föder upp, säljer** eller på annat sätt tar emot eller tar hand om **hundar** och **katter** ska ha tillstånd för den **verksamheten**."* (Hund och katt)
4. *"**Rennäringen** främjas genom statlig **pristillägg på renkött** [...]"* (Rennäring)

5.1.1.1 Diskursen om djur som en del av kultur

Vanligen anses resurser som något materiellt. I denna diskursanalys har även den abstrakta mentala stimulansen och underhållningen beräknats som resurs – en mental resurs. Vid sidan av materiella resurser såsom mat, klädsel m.m., använder människor djur för att få sällskap, underhållning och nöje, tillbringa fritid samt att praktisera kultur och traditioner. I diskursen om djur som en del av kultur behandlas djuren som medel för att bevara och främja kultur. Den här diskursen är

underdiskurs av resursdiskursen – objektifieringen äger rum även här. I denna diskurs omtalas djur framför allt i kultur- och nöjeskontext och de viktigaste temana är renar, vilt och fiske, men också hund och katt.

De mest kännetecknande nyckelorden och fraserna för denna diskurs är:

sportfiskare, jakt som fritidsintresse, fritidsfiske, ridskola, kennelverksamhet, hund- eller kattpensionat, hunddagis, hästföretag, renskötsel, rennärning.

Några av de mest kännetäckande avsnitt som illustrerar denna diskurs är:

5. *"Jakt är en av människans äldsta kulturyttringar. Antalet jägare uppgår i Sverige till cirka 260 000 personer som har jakt som fritidsintresse [...]."* (Jakt och viltvård)
6. *"Rennäringen är en viktig del av det samiska kulturarvet. Staten har ett övergripande ansvar för att rennäringen kan fortleva som en del av kulturen."* (Rennäring)
7. *"[Fiske och rennärning] står för en betydande del av markanvändningen på landsbygden och har en unik roll som förvaltare av landskapets natur- och kulturvärden."* (Landsbygd)
8. *"Jord- och skogsbruksföretag finns i alla delar av landet, liksom till exempel hästföretag och landsbygdskultur."* (Landsbygd)

5.1.2 Diskursen om djur som kännande varelser

I princip kan man säga att alla de gångerna djuren nämns i denna diskurs, äger rum i djurskydds- eller djurvälståndskontext. De viktigaste temana är hund och katt, men också lantbruksdjur. I denna diskurs ses djuren plötsligen som levande varelser med möjliga intresse som av någon anledning borde må väl. På sätt och vis de två huvuddiskurserna motsäger varandra: djur som resurser och djur som kännande varelser, eftersom i resursdiskursen anses djuren som objekt, men i den andra diskursen anses dem som varelser med intresset att må bra. Samtidigt är det klart att i dessa texter tycks djurens välfärd vara ett viktigt ämne.

De mest kännetecknande nyckelorden och fraserna för denna diskurs är:

veterinär, djur ska må bra, djurhälsa, djurplågeri, djursjukskötare, djurskydd, djurskyddsfrågor, djurskyddskontrollen, djurskyddslagen, djurskydds- och djurhälsoområdet, djurvälstånd, god omsorg om miljö och djur, djurens stallmiljö, vilda djur som hålls i fångenskap, hund, katt.

Några av de mest kännetäckande avsnitt som illustrerar denna diskurs är:

9. *"Den svenska grundtanken är att alla djur ska må bra, ha god hälsa och möjlighet att bete sig naturligt. Det ställer också krav på att den miljö som djuren vistas i ska vara så*

djurvänlig som möjligt. Målsättningen är att upprätthålla ett gott djurskydd bland lantbruksdjur, sällskapsdjur, försöksdjur och vilda djur som hålls i fångenskap.” (Djur)

10. *”Hundar och katter ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom samt ha möjlighet att bete sig naturligt. Det framgår av de grundläggande bestämmelserna i djurskyddslagen.”* (Hund och katt)

Att bestämma hur denna diskurs håller sig till de andra är inte så enkelt. Den överlappar delvis med diskursen om djuren som resurser, eftersom ibland omtalas djur samtidigt i båda diskurserna, t.ex. omtalas djurvälstånd i resurskontext. Ett bra exempel på diskursernas skärningspunkt är exempel nr. 11:

11. *”De areella näringarnas bidrag till en hållbar utveckling av landsbygden innebär produktion av livsmedel med hög kvalitet, god omsorg om miljö och djur med utgångspunkt i konsumenternas efterfrågan.”* (Landsbygd)

5.1.3 Diskursen om djur som en del av natur

Omnämnandet av *biologisk mångfald* är så frekvent att det utgör det största temat, men eftersom i termen *biologisk mångfald* ingår också djur, kan det urskiljas även som en underdiskurs. Djuren omnämns i varje natur- eller miljökontext dock inte endast som *biologisk mångfald*, utan också som på ett eller annat sätt signifikant komponent av natur och miljö. Av denna anledning heter den tredje huvuddiskursen *diskursen om djur som en del av natur*. Temat angående biologisk mångfald är det oftast berörda temat i denna diskurs. I denna diskurs behandlas djur snarare som någonting abstrakt eller en ansamling, än verkliga enskilda djuren. Exempelvis talas det oftast om djurarter, men även orden såsom *fiskbestånd* eller *sjöfågelbestånd* är vanliga. I denna diskurs värdesätts hållbarhet och skyddet av natur och miljö.

De mest kännetecknande nyckelorden och fraserna för denna diskurs är:

biologisk mångfald, biologiskt liv, biologiska gränser, art, art- och habitatdirektivet, hållbar produktion, miljömässigt hållbart, växt- och djurarter, invasiva främmande arter, hotade arter, fiskbestånd, sjöfågelbestånd, skydds jakt, viltvården, vargpolitik, artskyddsbrott, rovdjur.

Några av de mest kännetäckande avsnitt som illustrerar denna diskurs är:

12. *”[...] - minska fiskets negativa miljöeffekter och sörja för en hållbar miljö och ett hållbart naturligt fiskbestånd.”* (Program för fiskenäringen)
13. *”Många arbetar för att motverka att invasiva främmande arter får fäste i den svenska naturen.”* (Invasiva främmande arter)

14. "Den **biologiska mångfalden** och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas **hållbart**." (Sveriges miljömål)

Att sörja för en hållbar miljö kan å ena sidan ses som skyddet av naturen för att bevara resurser och livsmiljö för sig själv och sina följande generationer. Å andra sidan kan naturskyddet delvis betraktas som värdesättandet av livsmiljö för alla varelser, även andra djur, vilket syftar på diskursen om djur som kännande varelser. Därför överlappar naturdiskursen något med resursdiskursen och diskursen om djur som kännande varelser (se diagram 1).

5.1.3.1 Diskursen om biologisk mångfald

Eftersom i termen *biologisk mångfald* ingår vid sidan av växter också resten av det biologiska livet – djur – inkluderades i analysen även alla meningar ur texterna som berör biologisk mångfald. Den diskursen är en underdiskurs av naturdiskursen. Denna diskurs kan tack vare nyckelordstabell märkas enkelt även som ett viktigt tema eftersom det visar sig att *biologisk mångfald* nämns oftare än någonting annat. Frasen *biologisk mångfald* används ungefär 80 gånger, dvs 4 gånger oftare än ord som inkluderar morfemet *djurskydd* (som syftar på perspektivet om djur som kännande varelser), som används ungefär 20 gånger. Det kan betyda att i stället för att främst värdera djur som enskilda varelser med individuella materiella verkligheter, värderas dem snarare som en del av den abstrakta biologiska mångfalden.

De mest kännetecknande nyckelorden och fraserna för denna diskurs är:

biologisk mångfald, biologiskt liv, genetiska variationen, rovdjurspolitik, varg, vargpolitik, vargstammen, livskraftiga stammar, art.

Några av de mest kännetecknande avsnitt som illustrerar denna diskurs är:

15. "Syftet med miljöbalken är framför allt att **skydda** människors hälsa och miljön, värdefulla natur- och kulturmiljöer och den **biologiska mångfalden**." (Balkens syfte och mål)

16. "Ekosystem och växt- och **djurarter** bryr sig inte om nationsgränser. Arbetet för att **bevara** och **hållbart nyttja biologisk mångfald** behöver därför samordnas mellan länder." (Internationellt arbete för biologisk mångfald)

Närmare om termen *biologisk mångfald* och dess möjliga betydelser kommer att redogöras för i den andra analysdelen.

5.2 Lingvistiska instrument och diskursiva strategier vid reproduktion och ifrågasättande av speciesism

I den sista analysdelen redovisas hur ojämlika maktförhållanden reproduceras eller ifrågasätts (i denna uppsats mellan människor och andra djur) i de identifierade diskurserna.

Med stöd från lingvister Teun A. van Dijk och Arran Stibbe listade jag i teoridelen några lingvistiska instrument som kan fungera som diskursiva metoder och bevara ojämlika maktförhållanden. I denna uppsats koncentreras på metonymi, metaforer, substantivering, personliga pronomen, uttryck och ordval.

I de analyserade texterna används det oftast metaforer och metonymi, men också vissa uttryck och ordval kan anses som diskursiva strategier. Vid några tillfällen kunde jag identifiera personliga pronomen och substantivering som reproducerade speciesism. Dessutom hittades någonting som liknar jargong.

I tillägg till detta identifierades fler diskursiva metoder eller till och med strategier som reproducerade speciesism. Det finns också märke på ifrågasättande av speciesism, men ganska ofta görs detta genom speciesista uttryck – i diskursen om djur som kännande varelser. Dessutom kan man säga att speciesism reproduceras genom olika inställningar och politiska linjer beroende på djurarten och det representeras som diskurser. Det är klart att djuren av olika arter har olika behov, men från CAS:s perspektiv skulle man kunna säga att de olikheterna ändrar inte djurens intresse att röra sig fritt, bete sig naturligt och leva.

Just här spelar de tio identifierade huvudsakligaste temana en viktig roll. De hittade lingvistiska instrumenten och andra diskursiva strategier kommer att redovisas nedan under de respektiva temana. Det skall påpekas att dessa strategier förmodligen används omedvetet och implicit och anses som någonting självklart.

5.2.1 Temat angående djur

Djur i sig utgör ett viktigt tema. Oftast omtalas dem i resursdiskursen, dvs när det uppstår någon nytta av dem, men ofta behandlas djur även med någon empati. Flera påståenden bekräftar att människor vill djuren väl, bl.a. fraserna som *god omsorg om djur (Landsbygd)* och *alla djur ska ha god hälsa och möjlighet att bete sig naturligt (Djur)*, som syftar på ifrågasättande av speciesism. Det följande

exemplet kan svara på frågan om djurens välmående tycks vara viktig för själva djuren:

17. "Verksamheten inom **djurskydds-** och **djurhälsoområdet** syftar också till att verka för **sunda och bra djurfoder**. Det är **viktigt** både **för djurens hälsa och för produktion av säkra livsmedel**." (Djur)

Djurets hälsa verkar alltså vara viktig också för att dess kött, mjölk eller ägg ska vara av god kvalitet. I exemplet nr 17 ser man också att djuren äter inte *mat*, de äter *foder*. Det visar sig dock emellertid att inte alla djur äter *foder* (se nedan gällande *Hund och katt*). Användning av metaforen *foder* reproducerar speciesism: djur som fodras liksom äter inte själva. Att *fodra* ett djur med *foder* döljer agenten. De följande meningarna karakteriserar den allmänna inställningen till djuren:

18. "Djuren har **stor betydelse** för **produktionen** av livsmedel och **naturens kretslopp**. Många människor har också **sällskapsdjur** eller **djur som fritidsintresse**." (Djur)

Här kan man se att vid reproduktion av speciesism anses *naturens kretslopp* som någonting självklart. Det är en berättigande för produktion av animaliska livsmedel. Här ser man också tydligt att några djur har privilegierad status: *sällskapsdjur* (en metafor för djurarter som används för sällskap), medan några djur utnyttjas för mat. Likaså används kultur som en berättigande för användning av djur som människans egendomar:

19. "[**Fiske och rennäring**] står för en betydande del av markanvändningen på landsbygden och har en **unik roll** som förvaltare av landskapets **natur- och kulturvärden**." (Djur)

Exemplet nr 20 visar återigen att djuren har tilldelats olika ändamål, vilket är speciesist, och det representeras i metaforer:

20. "Målsättningen är att upprätthålla ett gott **djurskydd** bland **lantbruksdjur, sällskapsdjur, försöksdjur och vilda djur som hålls i fångenskap**." (Djur)

Det visar sig dock att det erkänns att några djur lever i fångenskap vilket syftar på att man förstår att djuren har ett intresse för att leva fritt, som är ett tecken på ifrågasättande av speciesism. Även uttrycket *djurskydd* delvis ifrågasätter speciesism. Det kan dock nästan alltid hittas implicita antaganden.

21. "Förutom de allmänna **djurskyddsbestämmelserna** finns det också **särskilda krav** på till exempel **djurens stallmiljö** och deras **möjlighet att vara utomhus**." (Ekologisk produktion)

I exemplet 21 antas det att några djur ska leva i stall. Hela ordet *djurskydd* kan från CAS:s perspektiv funderas på. Det låter som någonting positivt, men från CAS:s perspektiv kan man hävda att om vissa djuren inte levde i människans fångenskap, borde de inte alls skyddas, t.ex. mot dåliga livsvillkor. Det illustrerar hur speciesism kan reproduceras och ifrågasättas nästan samtidigt.

5.2.2 Temat angående fiske

Detta tema berördes främst i diskursen om djur som resurser, samt i underdiskursen om djur som en del av kultur. I motsats till de andra temana heter detta tema *Temat angående fiske*, inte *fiskar*, därför att fiskarna snarare hänvisas till som *fiske*, *fiskeri*, *fiskbestånd* eller även *fiskeresurser*. Det kan betyda att fiskarna snarare anses som någon substans, inte en grupp av enskilda djuren (rygggradsdjuren). Delvis är det förståeligt, eftersom det har långt varit oklart om fiskarna kan känna smärta. Det är enkelt för människor att betrakta fiskar som objekt, eftersom de flesta havsdjuren liknar inte de djur som lever på fastland och. Dessutom har fiskar ingen röst. Förutom ett enda mening omtalas fiskar alltid som resurser. Av alla djur hänvisas endast fiskar som *fiskeresurser*, trots att även t.ex. renar och lantbruksdjur används som resurser. En av de huvudsakligaste lingvistiska instrument som används för att reproducera speciesism rörande fiskar, är metonymi:

22. "Det finns en beslutad förvaltningsplan för **torsken** i Östersjön. Kommissionen har lämnat förslag till en förvaltningsplan för **lax**." (Ett hållbart fiske)

En del av metonymi är att använda en helhet eller tvärtom en del för att markera en del eller en helhet. Detta kallas för *synekdoke*. Här representerar artnamn, som alltid är i singularis, de verkliga enskilda varelserna: torskar och laxar. Man skulle inte överföra detta exemplet till den mänskliga världen: t.ex. i form av *det finns en beslutad förvaltningsplan för svenskan**.

Det finns också tecken på teknisk jargong eller något sorts sätt att tala eller även vissa uttryck som medföljer djurens instrumentalisering. Orden som *fiskekapacitet*, *fiskeprogrammet*, *fiskerisektor*, *yrkesfiskeredskap*, *spinnfiska*, *insjöfiske*,

---

* Mitt exempel

husbehovsfiske distanserar fiskarna från människor och visar att instrumentaliseringen av fiskar är en norm.

Speciesism reproduceras även med uttryck som *fiska* och *fiske* som döljer dödandet av fiskar. Det skulle låta ovanligt och kanske även lite löjligt att i stället säga någonting såsom *döda fiskar för mat*, trots att det är precis vad som händer när man fiskar. *Fiske* är en substantivering av verbet *slakta/döda fiskar*, men det kan anses även som en metafor: ordet *fiske* visar inte vad *fisket* innebär.

Som med flera andra djur används även här kultur, traditioner och nöjesskäl för att berättiga slakt av fiskarna, vilket utgör en diskursiv strategi som reproducerar och berättigar speciesism. Ett exempel på detta är:

23. "**Fritidsfisket** har av **tradition** haft **stor betydelse** för Sveriges invånare. Varje år fiskar över en miljon svenskar **på fritiden** i hav, sjöar och vattendrag. [...] Jordbruksverket ansvarar för arbetet med att **främja fritidsfiske**. [...] Oftast handlar det om ett fiske för **nöje, rekreation** och egenkonsumtion." (Fritidsfiske)

I tillägg till detta finns det också speciesism-reproducerande uttryck såsom *oönskade fångster* som från dessa havsdjurs perspektiv skulle kunna kallas för exempelvis *havsdjur som tas ut från deras naturliga livsmiljö och skadas för ingen anledning**. Trots att det kan känna orimligt att tala på ett sådant sätt, illustrerar det väl hur en och samma sak kan uttryckas på mycket olika sätt beroende på perspektiv och hur sådana eufemistiska uttryck döljer djurens lidande.

Det finns en mening där speciesism mot fiskar delvis ifrågasätts, nämligen när man talar om restaureringen av *lek- och uppväxtområden för fisk* (*Program för fiskenäringen*), vilket syftar på medvetenhet om fiskarnas intresse för att röra sig fritt och leka.

5.2.3 Temat angående lantbruksdjur

Att använda metaforer som *lantbruks-* eller *livsmedelsproducerande djur* för att hänvisa till nötkreatur, ko, gris m.m. är att reproducera speciesism. Det finns dock ställen i texter som syftar på ifrågasättandet av speciesism mot lantbruksdjur:

24. "**Ett djurbidrag till nötkreatur äldre än ett år ska införas** [...]" (Det nya gårdsstödet)

---

* Mitt exempel

I exemplet 24 låter det som om djurbidraget är bra för djuren, men slutet av meningen visar att det i sista ändan är människan som får nytta av bidraget:

25. "[...] vilket kommer att **bidra till öppna landskap och aktivitet på landsbygden**.
Gårdsstödet ska dessutom bli mer jämt fördelat och **unga lantbrukare** kan få ett något
högre stöd [...]" (Det nya gårdsstödet)

I exempel 25 kan man se att uttryck *djurbidrag* och hela ordvalet som målar en välfärdsproducerande bild av bidraget, överskuggar denna djurindustri som det egentligen handlar om. Ordet *djurindustri* används aldrig i de politiska diskurserna. Just som ordet *resurs* aldrig används när man talar om djur som lever på fastland (t.ex. "lantbruksdjur"), trots att även dem utnyttjas som resurser.

Det att lantbruksdjur anses som någonting emellan en aktiv varelse och en passiv objekt blir synligt med ordet *foder* (se även sidan 26):

26. "**Animaliska livsmedel** som mjölk, kött och ägg **från djur** som har **utfodrats med foder**
som innehåller GMO behöver inte heller märkas." (Lagstiftning kring GMO)

Ordvalet som *mjölk, kött och ägg från djur* lämnar ut ordet *ta*. På så sätt kan det nästan kännas som om djuren själv *ger* sin mjölk eller kött till människor. Dessutom kan man även betrakta ordet *slakteri* som ett speciesist uttryck eller ordval: *att slakta* låter säkert något bättre än *att mörda*, vilket används inte i fallet av djuren. *Mejeri* är en eufemistisk metafor. Man skulle också kunna kalla det för *industrin som producerar livsmedel från mjölk stulen från kor** utan att säga något fel. Min mening är inte att hävda att man borde byta ut dessa uttryck med mina alternativ, utan att visa hur sådana uttryck reproducerar speciesism genom att dölja vad dessa aktiviteter innebär för djuren.

5.2.4 Temat angående renar

Rennäring omtalas i resursdiskursen och särskilt i dess underdiskurs om kultur. Renar är instrumentaliserade och de anses som objekt som kan ägas (se exempel 28). Uttryck som *förvaltare av natur- och kulturvärden (Landsbygd)* och *en viktig del av det samiska kulturarvet (Rennäring)* alla påvisar att renindustrin anses som någonting oersättligt. Kultur och natur används som en berättigande även här. Igen används metonymi *rennäring* för att markera enskilda djuren:

---

* Mitt exempel

27. "**Rennäringen** ska **bedrivas** så att den ger en tryggare försörjning på ett ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt långsiktigt bärkraftigt sätt" (Rennäring).

28. "Det finns cirka 3500 **renägande** samer och drygt 900 **renskötsel**företag i Sverige" (Rennäring).

De två gångerna när renar kallas för *renar*, avbildas de fortfarande som objekt som kan ägas: *personer som har renar, underhåll för sina renar* (Rennäring).

5.2.4 Temat angående hund och katt

När det gäller fiskar, kräver det kanske lite mer ansträngning att anse dem som någonting annat än objekt. I fallet med hund och katt är det enklare att se vilka skillnader människan gör mellan människosläkt och andra djur, samt mellan djurarter. Just gällande hund och katt kan man oftast märka ifrågasättande om speciesism. De med den gemensamma betecknaren *sällskapsdjur* eller *husdjur*, kan njuta en privilegierad status – ju närmare människan lever med ett djur, desto svårare det blir att anse henne/honom som ett passivt objekt. Av denna anledning har hund och katt till skillnad från andra djur rättigheter. Ordet *foder* används inte i fallet av hund och katt. De får *mat*, inte *foder*:

29. "Den som tar hand om ett djur har skyldighet att se till att djuret sköts och **hanteras** på ett sådant sätt att det mår bra. Det innebär till exempel att ge djuret **mat** och vatten och god tillsyn." (Hund och katt)

Här (exempel 29) kan man dock se att det används det personliga pronomenet *det*. När man talar om t.ex. bebisar, använder man också pronomenet *den*, men då förekommer det vanligen också pronomen *hon* och *han*. Det används faktiskt aldrig *hon/han* vid omnämnandet av djur i de analyserade texterna. Det och ordet *hantera* syftar på konceptet av djur som objekt.

Ibland anser människor att det är bäst om ett husdjur avlivas:

30. "Polisen får då besluta vad som ska ske med hunden, om den till exempel ska omhändertas av någon annan person eller **avlivas**" (Hund och katt).

Ordet *avlivas* kan betraktas som ett uttryck som minskar effekten som ordet *döda* eller *mörda* skulle ge, som används inte i fallet av djur. Det kan räknas som speciesism. Själva det implicita antagandet om att människan får bestämma över om en hunds ska avlivas, reproducerar speciesism.

31. "Den som yrkesmässigt eller i större omfattning **föder upp, säljer** eller på annat sätt tar emot eller tar hand om hundar och katter ska ha tillstånd för den **verksamheten**" (Hund och katt).

Det finns ett koncept av mänskliga rättigheter just nu i samhället som tillåter inte att äga, köpa eller sälja en människa. Att göra så bryter mot ens rätten att vara fri. Däremot djuren kan ägas, köpas och säljas. Att tala om en hund som ett objekt som kan födas upp och säljas (exempel 31) reproducerar speciesism.

5.2.6 Temat angående vilt

När man talar om vilt som *viltvård* antar man implicit att vilt är djur som måste *vårdas*. Det följande exemplet visar väl den allmänna speciesista inställningen:

32. "Alla **vilda däggdjur och fåglar** är i princip **fredade**. I jaktförordningen regleras **vilka djur man får jaga** och när det får ske. Ett tjugotal **däggdjursarter** och ett fyrtiototal **fågelarter** får **jagas** under de tider som anges i förordningen. I allmänhet får ett obegränsat antal **individer fällas** under den så kallade **allmänna jakttiden**, men i vissa fall, bland annat när det gäller **älg**, beslutar länsstyrelsen **hur många djur som får fällas**. Det ur **ekonomisk synpunkt värdefullaste jaktbara viltet är älgen**." (Jakt och viltvård)

Här används ordet *fällas* i stället för t.ex. *mördas* – ett avsiktligt försiktigt ordval. Orden *jaga* och *jakttiden* kan anses som metaforer som avspeglar den delen av jakt där ett djur följs, men inte den delen där djuret är skjuten. I exemplet nr 32 kallas älg för ett *värdefull* och *jaktbar* vilt – som ger en positiv nyans till jakten.

5.2.7 Temat angående varg

Vargkommité, vargförvaltning och *genetiska förstärkningen av vargstammen* (exempel ur texten *Rovdjur*) kan ses som speciesism-reproducerande uttryck: antropocentriska beslut som bestämmer öden av vargarna. Som med flera andra djur, försämrar även här artnamnet *varg* omfattningen om att det står enskilda djuren med materiella verkligheter bakom artnamnet.

5.2.8 Temat angående rovdjur

När det gäller andra rovdjur, så används det också uttryck och även metaforer:

33. "Målet för **rovdjurspolitiken** är att Sverige ska ha **livskraftiga stammar** av björn, järv, kungsörn, lodjur och vargar, där varje art ska finnas inom sitt naturliga utbredningsområde." (Rovdjur)

Man vill ha *livskraftiga stammar*, inte *livskraftiga djur*. Att ge ett livlöst begrepp egenskaper om någonting levande är personifikation. Att säga att vissa arter bör

stanna inom sina naturliga område kan också anses som speciesism – människan bestämmer var djuren får leva. Ett annat exempel på metaforen är *skyddsjakt*:

34. "Naturvårdsverket och flera länsstyrelser beslutar om **skyddsjakt** på stora rovdjur som orsakar skador på tamdjur." (Rovdjur)

Exempel nr 34 illustrerar hur speciesism och ojämlika maktförhållanden reproduceras genom olika inställningar till olika djurarter: *skyddsjakt* betyder skyddet för tamdjur, men dödandet av rovdjur, trots att nästan varje tamdjur ska i alla fall egentligen dödas av människan i förtid.

5.2.9 Temat angående invasiva främmande arter

Ordvalet *invasiva främmande arter* (ur texten *Invasiva främmande arter*) avspeglar en obalanserad människocentrerad inställning. Det berör ju samtidigt enskilda individer som rör sig fritt. *Främmande* och *invasiva* är dessa djur för människan med abstrakta nationsgränser. För att ändra betydelse skulle man också kunna säga *djur som rör sig fritt**. I exemplet nr 35 finns det även andra sätt som målar en negativ bild av dessa djur:

35. "För att uppnå det femte målet om kontroll av **invasiva arter** krävs EU-gemensamma åtgärder, eftersom de arter som **ställer till med skada** inte bryr sig om **landsgränser**." (EU:s arbete för biologisk mångfald)

5.2.10 Temat angående biologisk mångfald

Biologisk mångfald är det viktigaste temat. I princip kan hela omnämnandet av *biologisk mångfald* anses som reproduktion av speciesism. Alla djur utanför den biologiska taxonomin *människa* hanteras och regleras av människan, oavsett om det är positivt eller negativt för enskilda djur av olika arter (elimineringen av föroreningar från havet är bra för fiskarna, men skjutandet av vilda djur för att reglera deras antal är inte bra för de själva djuren). I fallet av människor skulle man aldrig tala om reguleringen av vissa människogrupper eller populationer, och säkert inte med hjälp av dödandet av individer – själva detta exempel är något opassande och skrämmande, och det med rätta.

Begreppet *biologisk mångfald* (*biodiversity* på engelska) analyseras nära även i Stibbes bok (2012). Han säger att:

---

* Mitt exempel

The word biodiversity is used in many social arenas, by agents with very different ideological positions and its worth is measured by a great number of contested calculations involving commercial and aesthetic values (2012: 104).

Stibbe ägnar ett helt kapitel i sin bok åt begreppet *biodiversity*, syftande på att betydelse av detta ord kan avvika mycket beroende på området. Exempelvis: för några betyder det att beskydda så många djur från utdöende som möjligt, för andra betyder det att beskydda bara de mest karismatiska djuren för att påverka människor att stödja *conservation charities*. UNESCO har sagt att: "biological diversity [...] includes diversity within species, between species and of ecosystems" (2005). Stibbe syftar på att denna definition kan tolkas på flera olika sätt och detta görs ofta på ganska motsägande sätt. Han skriver att biodiversitet brukas anse som någonting positivt, att det inte är någonting mätbart som temperatur, utan att det i och för sig är ett sorts mål som man vill hålla eller nå, liksom hälsa (2012: 108). Han skriver också att egentligen förstår de flesta inte vad biodiversitetet är och för allmänheten betyder det oftast bara en oro för de försvinnande arterna (2012: 108), men det slutliga målet brukar ändå vara att bevara resurser för människan. Enskilda djur av olika djurarter bryr sig inte om om en abstrakt *art* beskyddas eller inte.

Med allt detta i åtanke kan man anta att när *biologisk mångfald* omtalas i dessa svenska regeringens djurpolitiska texter, menas det snarare bevarandet av resurser för människan. Det kan räknas som ett speciesism-reproducerande diskursiv sätt. Två särskiljande exempel på användning av uttrycket *biologisk mångfald* är:

36. "*För att skydda de hotade arterna och garantera den biologiska mångfalden har världens länder kommit överens om att begränsa handeln.*" (Internationellt arbete för biologisk mångfald)
37. "*Ekosystem och växt- och djurarter bryr sig inte om nationsgränser. Arbetet för att bevara och hållbart nyttja biologisk mångfald behöver därför samordnas mellan länder.*" (Internationellt arbete för biologisk mångfald)

6. Resultatredovisning och slutsatser

Man kan säga att i dessa svenska regeringens djurpolitiska texter kan hittas ganska mycket reproduktion av speciesism och flera tecken på människornas domination över djur. Oavsett detta finns det flera ställen där djuren anses som någonting annat än endast användbara objekt och djurskyddsområde verkar vara viktigt. Det visar sig också att i dessa djurpolitiska texter omtalas djur oftast som en del av ett viktigt mål – biologisk mångfald.

Tre huvuddiskurser och två underdiskurser som visar maktförhållanden mellan människor och djur kunde urskiljas. Huvuddiskurserna är diskursen om djur som resurser, diskursen om djur som kännande varelser och diskursen om djur som en del av natur. Underdiskurserna är diskursen om djur som en del av kultur, som är en underdiskurs av resursdiskursen och diskursen om biologisk mångfald, som är en underdiskurs av naturdiskursen. Dessutom kunde urskiljas 10 viktigaste temana som behandlas i olika utsträckningar i diskurserna: temana angående biologisk mångfald, djur, fiske, lantbruksdjur, renar, hund och katt, varg, vilt, rovdjur och invasiva främmande arter.

Huvuddiskursen om djur som resurser kännetecknas av instrumentaliseringen och objektifieringen av djur: djuren är objekt som kan ägas, säljas och köpas. I denna diskurs omtalas djur främst i jordbruks-, livsmedels- och ekonomisk kontext. Hit hör temana angående fiskar, renar, lantbruksdjur och viltet.

Underdiskursen om djur som en del av kultur kännetecknas också av instrumentaliseringen av djur, men i stället för den materiella resursen representeras djur i denna diskurs som medel för mental stimulans och underhållning. De viktigaste nyckelorden är *kultur* och *tradition*. Hit hör temana angående renar, fiske, vilt, samt hund och katt.

I huvuddiskursen om djur som kännande varelser anses djur inte som objekt, utan levande varelser som har intresse att röra sig fritt, bete sig naturligt och inte lida. Det anses dock inte att djuren har något intresse att vara vid liv. I den diskursen omtalas djur främst i djurskydds- eller djurvälståndskontext. Hit hör främst temat angående hund och katt och temat angående lantbruksdjur.

I huvuddiskursen om djur som en del av natur anses djur på något sätt viktiga för skyddet av miljön, klimatet eller biologisk mångfald. Djur omtalas först och främst i naturkontext och biologiska mångfaldens kontext. Det viktigaste temat i denna diskurs är temat angående biologisk mångfald, men även temana angående varg, vilt, invasiva främmande arter och fiske är viktiga.

Dessutom kan det mest omtalade temat – biologisk mångfald – urskiljas som en underdiskurs av naturdiskursen. Anledningen till detta är att när *biologisk mångfald* nämns, inkluderas i begreppet allt biologiskt liv, även djur, och det kan anses som ett sätt att tala om djur. De viktigaste temana i denna diskurs är temana angående invasiva främmande arter och fiske.

De mest använda lingvistiska instrumenten vid reproduktion av speciesism är metaforer, vissa uttryck och visst ordval som påverkar betydelser. Det förekommer också metonymi, substantivering och personliga pronomen som används för att reproducera speciesism. I tillägg till detta hittades också flera diskursiva metoder eller till och med strategier som reproducerar speciesism: först och främst vissa inställningar och olika politiska linjer beroende på djurarten, men också kultur, tradition eller naturens kretslopp som berättigande för speciesism. Det finns också märke på ifrågasättande av speciesism, men ganska ofta ifrågasätts det genom speciesista uttryck. Speciesism ifrågasätts oftast i diskursen om djur som kännande varelser, framför allt rörande hund och katt.

Flera implicita antaganden kunde hittas vid reproduktion av speciesism, t.ex. att djuren ska leva i stall, att de ska skyddas mot någonting och att viltet måste vårdas.

Det är intressant att biologisk mångfald är det viktigaste temat jämfört med alla andra. Det nämns ungefär 80 gånger, medan djurskydds-relaterade ord som syftar på att djuren anses som kännande varelser nämns ungefär 4 gånger mindre.

En av de ytterligare upptäckterna är att ordet *resurser* vid hänvisning till djur som utnyttjas för mat används endast när man talar om fiskar, trots att även andra djur egentligen utnyttjas som resurser.

Min forskning kan vara nyttig för andra forskare, vars forskningsområde är speciesism i djurpolitiska texter, eller även djur-relaterade diskurser i allmänhet.

Den kan också vara användbar för de som intresserar sig för kritiska djurstudier eller användning av kritisk diskursanalys för att analysera maktförhållanden mellan människor och djur.

Med tanke på att de analyserade texterna skulle sammanfatta den hela djurpolitiken som svenska regeringen har, är det intressant att *höns* nämns inte en enda gång, trots att de är en mycket stor del av livsmedelsindustri. Dessutom är det påfallande att trots att *pälsdjur* i de sista åren har fått mycket uppmärksamhet, nämns de inte en enda gång i de analyserade djurpolitiska texterna.

7. Sammanfattning

Målet med denna uppsats är att genomföra en kritisk diskursanalys av svenska regeringens (2014-...) påstådda djurpolitik från kritiska djurstudiers perspektiv. I analysen inkluderas 50 texter som härstammar från regeringens hemsida *regeringen.se* under rubriken *Regeringens politik*.

Kritisk diskursanalys (CDA) som forskningsmetod försöker synliggöra hur ojämlika maktförhållanden produceras och reproduceras inom diskurser. Med *diskurs* menas vissa konventionella sätt att tala om olika företeelse. Diskurser kan påverka människor ideologiskt.

Kritiska djurstudier (CAS) forskar på ett kritiskt sätt hur människor avbildar djur, dvs att CAS kritiserar all användning av djur som människans egendom och förespråkar stopp på människans dominans över djur. Människans dominans över djur samt det att djuren har tilldelats olika grundläggande rättigheter p.g.a. användbarhet till människan kallas för *speciesism*.

Denna uppsats' syfte är att urskilja diskurser i regeringens djurpolitiska texter som är relevanta från CAS:s perspektiv och synliggöra diskursiva sätt som används för att reproducera eller ifrågasätta speciesism. I denna uppsats koncentreras framför allt på att hitta lingvistiska instrument som reproducerar speciesism. Dessa lingvistiska instrument kan anses som diskursiva metoder. Dessutom identifieras det även andra urskiljbara diskursiva strategier som reproducerar speciesism i dessa djurpolitiska texter.

I den första analysdelen redovisas de djur-relaterade diskurser som kan urskiljas tillsammans med exempel och förklaringar, tillsammans med diagram (i bilaga 1). Det urskiljs 5 olika diskurser: huvuddiskursen om djur som resurser, dess underdiskurs om djur som en del av kultur, huvuddiskursen om djur som kännande varelser och huvuddiskursen om djur som en del av natur, samt dess underdiskurs om biologisk mångfald. Dessutom identifieras de viktigaste temana som är temana angående biologisk mångfald, djur, fiske, lantbruksdjur, renar, hund och katt, vilt, varg, rovdjur och invasiva främmande arter. De temana behandlas huvudsakligen i jordbruks-, livsmedels-, samt i kultur- och

nöjeskontext, men också djurskyddskontext och biologiska mångfaldens kontext kan tydligt urskiljas.

I den sista analysdelen redovisas de viktigaste lingvistiska sätt och diskursiva strategier som används för att reproducera och ifrågasätta speciesism. De viktigaste speciesism-reproducerande lingvistiska instrument som hittades är metafor, vissa uttryck och ordval, samt metonymi, substantivering och personliga pronomen. Några av de andra allmänna diskursiva metoder som reproducerar speciesism är olika inställningar och politiska linjer för olika djurarter, som representeras som diskurser, instrumentalisering och objektifiering av djuren, samt kultur, tradition och naturens kretslopp som berättigande för speciesism.

Som en slutsats kan man säga att i dessa svenska regeringens djurpolitiska texter kan hittas ganska mycket reproduktion av speciesism och flera tecken på människornas domination över djur. Oavsett detta finns det flera ställen där djuren anses som någonting annat än endast användbara objekt och djurskyddsområde verkar vara viktigt. Det visar sig dock att i dessa djurpolitiska texter omtalas djur oftast som en del av ett viktigt mål – biologisk mångfald.

8. Referenslista

8.1 Källor

Balkens syfte och mål. <http://www.regeringen.se/sb/d/15934/a/187193>. Hämtad 10.03.2015.

Den gemensamma fiskeripolitiken. <http://www.regeringen.se/sb/d/6419/a/72827>. Hämtad 10.03.2015.

Det nya gårdsstödet. <http://www.regeringen.se/sb/d/6376/a/232667>. Hämtad 10.03.2015.

Djur. <http://www.regeringen.se/sb/d/6380>. Hämtad 10.03.2015.

Djurskyddskontroll. <http://www.regeringen.se/sb/d/6382/a/57875>. Hämtad 10.03.2015.

Ett hållbart fiske. <http://www.regeringen.se/sb/d/6419/a/114799>. Hämtad 10.03.2015.

Fiske. <http://www.regeringen.se/sb/d/6419>. Hämtad 10.03.2015.

Foder. <http://www.regeringen.se/sb/d/6380/a/58044>. Hämtad 10.03.2015.

Fritidsfiske. <http://www.regeringen.se/sb/d/6419/a/72860>. Hämtad 10.03.2015.

Helcoms aktionsplan för Östersjön. <http://www.regeringen.se/sb/d/10846/a/92174>. Hämtad 10.03.2015.

Hund och katt. <http://www.regeringen.se/sb/d/6380/a/58045>. Hämtad 10.03.2015.

Internationellt arbete för biologisk mångfald.
<http://www.regeringen.se/sb/d/13398/a/151271>. Hämtad 10.03.2015.

Invasiva främmande arter. <http://www.regeringen.se/sb/d/13399/a/198885>. Hämtad 10.03.2015.

Jakt- och viltvård. <http://www.regeringen.se/sb/d/1603/a/79224>. Hämtad 10.03.2015.

Lagstiftning kring GMO. <http://www.regeringen.se/sb/d/6421/a/149282>. Hämtad 10.03.2015.

Landsbygd. <http://www.regeringen.se/sb/d/6410>. Hämtad 10.03.2015.

Märkning. <http://www.regeringen.se/sb/d/6402/a/58111>. Hämtad 10.03.2015.

Program för fiskenäringen. <http://www.regeringen.se/sb/d/6419/a/96876>. Hämtad 10.03.2015.

Reform av den gemensamma jordbrukspolitiken.
<http://www.regeringen.se/sb/d/6376/a/57962>. Hämtad 10.03.2015.

Rennäring. <http://www.regeringen.se/sb/d/1603/a/58131>. Hämtad 10.03.2015.

Rovdjur. <http://www.regeringen.se/sb/d/10364>. Hämtad 10.03.2015.

Säkra livsmedel. <http://www.regeringen.se/sb/d/6404>. Hämtad 10.03.2015.

Skogsbruk. <http://www.regeringen.se/sb/d/9730>. Hämtad 10.03.2015.

Strandsskydd. <http://www.regeringen.se/sb/d/10325/a/98961>. Hämtad 10.03.2015.

Sveriges miljömål. <http://www.regeringen.se/sb/d/2055>. Hämtad 10.03.2015.

Vad är GMO? <http://www.regeringen.se/sb/d/6421/a/149279>. Hämtad 10.03.2015.

8.2 Sekundärlitteratur

Best S., A. J. Nocella, II, R. Kahn, C. Gigliotti, L. Kemmerer. 2007. Introducing Critical Animal Studies. I *Journal for Critical Animal Studies*.
<http://www.criticalanimalstudies.org/wp-content/uploads/2012/09/JCAS-Vol-5-Issue-1-2007.pdf>. 4-5. Hämtad 13.03.2015.

Fairclough, N. 1989. *Language and Power*. London: Longman.

Gramsci, A. 1971. *Prison Notebooks*. New York: International Publishers.

Lodeiro, C. 2012. *En kritisk diskursanalys av debatten om köttkonsumtion*. Göteborgs Universitet, kandidatuppsats.
http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/30737/1/gupea_2077_30737_1.pdf

Nilsson, C. 2012. *Människans utnyttjande av andra djur: Vardagsmat i dubbel bemärkelse*. Högskolan Väst, kandidatuppsats.
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:717186/FULLTEXT01.pdf>

Singer, P. 1985. Ethics and the new animal liberation movement. I P. Singer (red), *In defence of animals*. New York: Basil Blackwell, 1-12.

Singer, P. 2002. *Animal Liberation*. New York City: HarperCollins.

Stibbe, A. 2012. *Animals Erased: Discourse, Ecology, and Reconnection with the Natural World*. Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press.

Titscher, S. M. Meyer, R. Wodak, E. Vetter. 2000. *Methods of Text and Discourse Analysis*. London: SAGE Publications Ltd.

Tønnessen, M. 2013. *Analyse av partiprogrammer for 2013-2017*. Oslo: Dyreetikkonferansen 2013. http://dyreetikkonferansen.no/wp-content/uploads/2013/08/Analyse-av-partiprogrammer_DEK2013.pdf. Hämtad 15.04.2015.

Van Dijk, T.A. 2001. Critical Discourse Analysis. I D. Tannen, D. Schiffrin & H. Hamilton (red), *Handbook of Discourse Analysis*. Oxford: Blackwell, 352-371.

Van Dijk, T.A. 2005. *Ideoloogia: multidistsiplinaarne käsitus*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Vilka partier jobbar för strängare djurskyddslag?
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=4657&artikel=5860619>. Hämtad 12.04.2015.

9. Resümee

Rootsi valitsuse (2014-...) loomi puudutavad diskursused kriitiliste loomauuringute perspektiivist. *Kriitiline diskursuseanalüüs*.

Selle bakalaureusetöö eesmärk on kriitilise diskursuseanalüüsi abil uurida Rootsi valitsuse (2014-...) väidetavat loomapoliitikat kriitiliste loomauuringute perspektiivist. Uurimistöös analüüsitakse 50 poliitilist teksti, mis on pärit Rootsi valitsuse kodulehelt *regeringen.se*, lingi alt *Regeringens politik*.

Kriitilist diskursuseanalüüsi kasutatakse uurimismeetodina ühiskonna võimusuhte analüüsimiseks ning selle eesmärk on teha nähtavaks, mil moel erinevates diskursustes (taas)toodetakse ebavõrdseid võimusuhteid. *Diskursuse* all pean silmas süsteeme kindlatest konventsionaalsetest viisidest, kuidas mingitest nähtustest või asjadest on kombeks rääkida. Diskursused omakorda võivad inimesi ideoloogiliselt mõjutada. Valitsus esindab võimu ning et kriitilise diskursuseanalüüsi uurimisobjekt on just võimusuhted, sobib see meetod nende tekstide uurimiseks hästi. Lisaks võib arvata, et võimusuhte toimemehhanismid on sarnased, hoolimata sellest, kas domineeritakse inimgruppe või teisi loomaliike.

Kriitilised loomauuringud on välja arenenud loomauuringutest, mis ühe peamise eesmärgina uurivad loomade ja inimeste vahelisi suhteid paljudes eri valdkondades. Kriitilised loomauuringud aga lisavad uurimistööle veel kriitilise perspektiivi, mis taunib igasugust loomade kujutamist ja kasutamist inimese omandina. Eesmärk on lõpetada inimeste domineerimine loomade üle, mida tänapäeval peetakse normiks. Loomade üle domineerimine ning see, kuidas loomadele omistatakse eri põhiõigusi sõltuvalt liigist ja otstarbest inimesele, nimetatakse *speciesism*'iks (eesti keeles vahel ka *spiiitsisism* või *liigi eelistamine*).

Selles uurimistöös tuvastan uuritavatest loomapoliitilistest tekstidest peamised loomadega seotud diskursused, mis on kriitiliste loomauuringute perspektiivist olulised, ning toon välja diskursiivsed meetodid, mille abil *speciesismi* (taas)toodetakse või küsimuse alla seatakse. Keskendun peamiselt lingvistilistele vahenditele, mis *speciesismi* (taas)toota võivad.

Esimeses analüüsisosas kirjeldan tuvastatud loomadega seotud diskursuseid koos selgituste, näidete ja diagrammiga . Eristasin tekstidest 5 diskursust: peadiskursus loomadest kui ressurssidest, selle alamdiskursus loomadest kui kultuuriosast, peadiskursus loomadest kui tundevõimelistest olenditest ja peadiskursus loomadest kui looduseosast ning selle alamdiskursus bioloogilisest mitmekesisusest. Lisaks tuvastasin 10 tähtsat teemat: bioloogilise mitmekesisuse, loomade, kalanduse, põllumajandusloomade, põhjapõtrade, koera ja kassi, ulukite, hundi, röövlomade ning sissetungivate võõrliikide teema. Neid teemasid puudutati peamiselt põllumajandus-, toiduainetetööstuse-, kultuuri- ja lõbustuskontekstis, aga ka loomakaitse- ja bioloogilise mitmekesisuse kontekstis.

Teises analüüsisosas toon välja tähtsaimad lingvistilised vahendid ja teised diskursiivsed strateegiad, mis *speciesismi* (taas)toodavad või ka küsimuse alla seavad. Et tähtsaimad moodused *speciesismi* (taas)tootmiseks on erinevad poliitikad ja suhtumised eri loomaliikidesse või sõltuvalt looma otstarbest, toon leitud diskursiivsed meetodid välja eelpool tuvastatud teemade kaupa. Leidsin tekstidest selliseid lingvistilisi vahendeid nagu metafoorid, kindlad väljendid ja sõnavalik, aga ka metonüümia, nominalisatsioon (ehk nimisõnastamine) ning isikulised asesõnad, mis kõik toimivad *speciesismi* taastootjaina.

Teiste tekstidest leitud üldisemate diskursiivsete meetodite hulgast saab välja tuua näiteks loomade instrumentaliseerimise ja objektistamise ning kultuurist, traditsioonist või loodusest ja nendega kaasnevast ühiskonna heaolust kui *speciesismi* õigustajaist rääkimise.

Lõppjärgeldusena võib öelda, et analüüsitud Rootsi valitsuse tekstides leidub rohkelt *speciesismi* taastootmist ning mitmeid märke inimeste domineerimisest loomade üle. Vaatamata sellele leidub näiteid sellest, et loomi nähakse ka millegi muu kui inimesele kasulike objektidena ning loomakaitsevaldkond näib olevat oluline teema. Selgub, et neis uuritud tekstides mainitakse loomi peaaesjalikult osana olulisest eesmärgist, milleks on bioloogiline mitmekesisus.

10. Extramaterialet

10.1 Bilaga 1: Textexempel för delkapitlet 5*

5.1.1 Huvuddiskursen om djur som resurser

1. ”**Djurbidraget** syftar till att stärka de pressade **mjolk-** och **nötköttsssektorerna** vilket i sin tur kommer bidra till bättre förutsättningar för att nå viktiga miljömål.” (Det nya gårdsstödet)
2. ”Det finns cirka 3500 **renägande** samer och drygt 900 **renskötsel**företag i Sverige.” (Rennäring)
3. ”Den som **yrkesmässigt** eller i större omfattning **föder upp**, **säljer** eller på annat sätt tar emot eller tar hand om **hundar** och **katter** ska ha tillstånd för den **verksamheten**.” (Hund och katt)
4. ”**Rennäringen** främjas genom statlig **pristillägg** på **renkött** [...]” (Rennäring)
5. ”Den som är medlem i en sameby har **rätt att jaga** och **fiska** på utmark på renbetesfjällen i Jämtland samt inom lappmarkerna. Denna **rätt att jaga** eller **fiska** gäller oavsett vem som äger marken.” (Rennäring)
6. ”[Några kemiska ämnen] är svårnedbrytbara och lagras under lång tid i fettvävnaden hos människor och djur. Människan får främst i sig dioxiner genom vissa **livsmedel**, till exempel **fisk**, **skaldjur**, kött, mjölk och ägg.” (Säkra livsmedel)
7. ”**Animaliska livsmedel** som mjölk, kött och ägg **från djur** som har **utfodrats** med **foder** som innehåller GMO behöver inte heller märkas.” (Lagstiftning kring GMO)
8. ”Många regler kvarstår sedan tidigare men exempelvis ställs mer specifika krav på att märkningen ska vara läsbar och obligatorisk ursprungsmärkning av **kött** som inte har bearbetats från **gris**, **får**, **get** och **fjäderfä** har införts.” (Märkning)

5.1.1.1 Underdiskursen om djur som en del av kultur

1. ”**Jakt** är en av **människans äldsta kulturyttringar**. Antalet jägare uppgår i Sverige till cirka 260 000 personer som har **jakt som fritidsintresse** [...]” (Jakt och viltvård)
2. ”**Rennäringen** är en **viktig del av det samiska kulturarvet**. Staten har ett övergripande ansvar för att **rennäringen** kan **fortleva** som **en del av kulturen**.” (Rennäring)
3. ”[**Fiske** och **rennäring**] står för en betydande del av markanvändningen på landsbygden och har **en unik roll som förvaltare av landskapets natur- och kulturvärden**.” (Landsbygd)
4. ”Jord- och skogsbruksföretag finns i alla delar av landet, liksom till exempel **hästföretag** och landsbygd-baserad **turism**.” (Landsbygd)
5. ”Många människor **har** också **sällskapsdjur** eller **djur som fritidsintresse**.” (Djur)
6. ”Länsstyrelserna ansvarar också för att pröva och ge tillstånd för viss **verksamhet med djur** som i dag krävs för att till exempel bedriva - **ridskola** - **kennelverksamhet** - **hunddagis** - **kattpensionat**.” (Djurskyddskontroll)
7. ”**Fiskepolitikens** målsättning är att yrkesfisket, **fritidsfisket** och fiskeribranschen ska **bidra till** att skapa arbete, **välfärd** och levande kust- och insjö**samhällen**.” (Fiske)
8. ”**Fritidsfisket** **har av tradition haft stor betydelse** för Sveriges invånare.” (Fritidsfiske)
9. ”Jordbruksverket ansvarar för arbetet med att **främja fritidsfiske**.” (Fritidsfiske)

---

* Numreringen av exempel i bilagan skiljer sig från numreringen av exempel i analyskapitlet.

5.1.2 Huvuddiskursen om djur som kännande varelser

10. ”Den svenska grundtanken är att **alla djur ska må bra, ha god hälsa och möjlighet att bete sig naturligt**. Det ställer också krav på att den miljö som djuren vistas i ska vara **så djurvänlig som möjligt**. Målsättningen är att upprätthålla ett gott **djurskydd** bland **lantbruksdjur, sällskapsdjur, försöksdjur och vilda djur som hålls i fångenskap**.” (Djur)
11. ”**Hundar och katter ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom samt ha möjlighet att bete sig naturligt**. Det framgår av de grundläggande bestämmelserna i **djurskyddslagen**.” (Hund och katt)
12. ”De areella näringarnas bidrag till en hållbar utveckling av landsbygden innebär **produktion av livsmedel med hög kvalitet, god omsorg om miljö och djur** med utgångspunkt i **konsumenternas efterfrågan**.” (Landsbygd)
13. ”Landsbygdspolitikens struktur förenklas genom den här reformen, och **djurvelfärd** har lyfts fram som en prioritering vilket regeringen anser är positivt.” (Reform av den gemensamma jordbrukspolitiken)
14. ”**Strandsskyddet** är till för att dels ge allmänheten tillgång till strandområden, dels **bevara goda livsvillkor för djur** och växter på land och i vatten.” (Strandsskydd)
15. ”Programmet ska exempelvis bidra till att uppnå de nationella miljökvalitetsmålen bland annat genom att stödja restaurering av vattendrag och **lek- och uppväxtområden för fisk**.” (Program för fiskenäringen)

5.1.3 Huvuddiskursen om djur som en del av natur

16. ”- minska **fiskets negativa miljöeffekter** och sörja för en **hållbar miljö** och ett **hållbart naturligt fiskbestånd**.” (Program för fiskenäringen)
17. ”Många arbetar för att motverka att **invasiva främmande arter** får fäste i den svenska **naturen**.” (Invasiva främmande arter)
18. ”Den **biologiska mångfalden** och **natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart**.” (Sveriges miljömål)
19. ”Inom EU ska man anta **förvaltningsplaner** i den utsträckning som krävs för att bevara **bestånden inom säkra biologiska gränser**.” (Ett hållbart fiske)
20. ”En av de viktigaste målsättningarna för den gemensamma **fiskeripolitiken** är att nå **balans** mellan flottans kapacitet och tillgången på **fisk** för att kunna säkerställa ett **långsiktigt hållbart resursutnyttjande**.” (Den gemensamma fiskeripolitiken)
21. ”Åtgärder för att minska överkapaciteten i flottan samt investeringar och projekt som kan **främja ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske** i Sverige [...]” (Den gemensamma fiskeripolitiken)

5.1.3.1 Underdiskursen om biologisk mångfald

22. ”Syftet med miljöbalken är framför allt att **skydda** människors hälsa och miljön, värdefulla natur- och kulturmiljöer och den **biologiska mångfalden**.” (Balkens syfte och mål)
23. ”Ekosystem och växt- och **djurarter** bryr sig inte om nationsgränser. Arbetet för att **bevara och hållbart nyttja biologisk mångfald** behöver därför samordnas mellan länder.” (Internationellt arbete för biologisk mångfald)
24. ”Miljömålet innebär att skogsmarkens produktionsförmåga samt den **biologiska mångfalden** och **genetiska variationen** i skogen ska bevaras.” (Skogsbruk)
25. ”Målet för **rovdjurspolitiken** är att Sverige ska ha **livskraftiga stammar** av **björn, järv, kungsörn, lodjur och varg**, där varje **art** ska finnas inom sitt naturliga utbredningsområde.” (Rovdjur)
26. ”**Den biologiska mångfalden** i Östersjön är unik och **flera arter är hotade**.” (Helcoms aktionsplan för Östersjön)

5.2.1 Temat angående djur

27. ”Verksamheten inom **djurskydds-** och **djurhälsoområdet** syftar också till att verka för **sunda och bra djurfoder**. Det är **viktigt** både **för djurens hälsa och för produktion av säkra livsmedel**.” (Djur)
28. ”Djuren har **stor betydelse** för **produktionen** av livsmedel och **naturens kretslopp**. Många människor har också **sällskapsdjur** eller **djur som fritidsintresse**.” (Djur)
29. ”[**Fiske och rennäring**] står för en betydande del av markanvändningen på landsbygden och har en **unik roll** som förvaltare av landskapets **natur- och kulturvärden**.” (Djur):
30. ”Målsättningen är att upprätthålla ett gott **djurskydd** bland **lantbruksdjur, sällskapsdjur, försöksdjur** och **vilda djur som hålls i fångenskap**.” (Djur)
31. ”Förutom de allmänna **djurskyddsbestämmelserna** finns det också **särskilda krav** på till exempel **djurens stallmiljö** och deras **möjlighet att vara utomhus**.” (Ekologisk produktion)

5.2.2 Temat angående fiske

32. ”Det finns en beslutad **förvaltningsplan** för **torsken** i Östersjön. Kommissionen har lämnat förslag till en **förvaltningsplan** för **lax**.” (Ett hållbart fiske)
33. ”**Fritidsfisket** har av **tradition** haft **stor betydelse** för Sveriges invånare. Varje år **fiskar** över en miljon svenskar **på fritiden** i hav, sjöar och vattendrag. [...] Jordbruksverket ansvarar för arbetet med att **främja fritidsfiske**. [...] Oftast handlar det om ett **fiske** för **nöje, rekreation** och **egenkonsumtion**.” (Fritidsfiske)

5.2.3 Temat angående lantbruksdjur

34. ”Ett **djurbidrag till nötkreatur** äldre än ett år ska införas [...]” (Det nya gårdsstödet)
35. “[...] vilket kommer att **bidra till öppna landskap** och **aktivitet på landsbygden**. **Gårdsstödet** ska dessutom bli mer jämt fördelat och **unga lantbrukare** kan få ett något högre stöd [...]” (Det nya gårdsstödet)
36. ”**Animaliska livsmedel** som mjölk, kött och ägg **från djur** som har **utfodrats** med **foder** som innehåller GMO behöver inte heller märkas.” (Lagstiftning kring GMO)

5.2.4 Temat angående renar

37. ”**Rennäringen** ska **bedrivas** så att den ger en tryggare försörjning på ett ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt långsiktigt bärkraftigt sätt.” (Rennäring)
38. ”Det finns cirka 3500 **renägande** samer och drygt 900 **renskötsel företag** i Sverige.” (Rennäring)

5.2.5 Temat angående hund och katt

39. ”Den som tar hand om ett djur har skyldighet att se till att djuret sköts och **hanteras** på ett sådant sätt att det mår bra. Det innebär till exempel att ge djuret **mat** och vatten och god tillsyn.” (Hund och katt)
40. ”Polisen får då besluta vad som ska ske med hunden, om den till exempel ska omhändertas av någon annan person eller **avlivas**.” (Hund och katt)
41. ”Den som yrkesmässigt eller i större omfattning **föder upp, säljer** eller på annat sätt tar emot eller tar hand om hundar och katter ska ha tillstånd för den **verksamheten**.” (Hund och katt)

5.2.6 Temat angående vilt

42. **“Alla vilda däggdjur och fåglar är i princip fredade. I jaktförordningen regleras vilka djur man får jaga och när det får ske. Ett tjugotal däggdjursarter och ett fyrtiotal fågelarter får jagas under de tider som anges i förordningen. I allmänhet får ett obegränsat antal individer fällas under den så kallade allmänna jakttiden, men i vissa fall, bland annat när det gäller älg, beslutar länsstyrelsen hur många djur som får fällas. Det ur ekonomisk synpunkt värdefullaste jaktbara viltet är älgen.”**
(Jakt och viltvård)

5.2.8 Temat angående rovdjur

43. **“Målet för rovdjurspolitiken är att Sverige ska ha livskraftiga stammar av björn, järv, kungsörn, lodjur och vargar, där varje art ska finnas inom sitt naturliga utbredningsområde.”** (Rovdjur)
44. **“Naturvårdsverket och flera länsstyrelser beslutar om skyddsjakt på stora rovdjur som orsakar skador på tamdjur.”** (Rovdjur)

5.2.9 Temat angående invasiva främmande arter

45. **“För att uppnå det femte målet om kontroll av invasiva arter krävs EU-gemensamma åtgärder, eftersom de arter som ställer till med skada inte bryr sig om landsgränser.”**
(EU:s arbete för biologisk mångfald)

5.2.10 Temat angående biologisk mångfald

46. **“För att skydda de hotade arterna och garantera den biologiska mångfalden har världens länder kommit överens om att begränsa handeln.”** (Internationellt arbete för biologisk mångfald)
47. **“Ekosystem och växt- och djurarter bryr sig inte om nationsgränser. Arbetet för att bevara och hållbart nyttja biologisk mångfald behöver därför samordnas mellan länder.”** (Internationellt arbete för biologisk mångfald)

10.3 Bilaga 2: Nyckelordstabell

animalisk	animaliska biprodukter (2) animaliska livsmedlen (5) hygienregler för animaliska livsmedel livsmedel av animaliskt ursprung
art	art (13) art- och habitatdirektivet (2) artskyddsbrott djur arter däggdjurs arter främmande arter (5) fågel arter hotade arter hotade arter av vilda djur invasiva arter invasiva främmande arter (9) tusentals arter vilt art växt- och djur arter (2)
biologisk mångfald	biologisk mångfald (80) (biologiskt liv) (biologiska gränser)
djur	(ett rikt växt- och) djur liv betande djur (2) djur (56) djur ska må bra djur som fritidsintresse djur anläggningar djur arter djur bidrag djurens stallmiljö djur foder djur frågor (3) djur hälsa djur parksansvariga djur plågeri djur produkter djurs hälsa djurs hälsa skyddas djurs och växters hälsa djurs jukskötare djurskydds- och djur hälsoområdet djur välfärd (2) dägg djur dägg djur sarter ekologisk djur hållning främmande ämnen i djur foder försöks djur genmodifierade [...] djur god omsorg om miljö och djur lantbruks djur livsmedelsproducerande djur

	<p>miljön som djuren vistas i</p> <p>personer som har djur</p> <p>rikt djurliv (1)</p> <p>rovddjur (5)</p> <p>rovddjursförvaltning</p> <p>rovddjurspolitiken</p> <p>rovddjurssstammar</p> <p>skaldjur</p> <p>skydda djurs hälsa</p> <p>sällskapsdjur (2)</p> <p>tam- och husdjur</p> <p>tamdjur</p> <p>utrotningshotade djur</p> <p>vilda djur (4)</p> <p>vilda djur som hålls i fångenskap</p> <p>vilda däggdjur</p> <p>växt- och djurarter</p>
djurskydd	<p>brott mot djurskyddsbestämmelserna</p> <p>djurskydd (3)</p> <p>djurskydds- och djurhälsoområdet</p> <p>djurskyddsbestämmelser (7)</p> <p>djurskyddsfrågor</p> <p>djurskyddsförordningen (2)</p> <p>djurskyddskontrollen (5)</p> <p>djurskyddskraven</p> <p>djurskyddslagen (6)</p> <p>djurskyddslagstiftningen (1)</p> <p>djurskyddssområde</p>
fisk	<p>fisk (9)</p> <p>fiska (8)</p> <p>fiska på utmark</p> <p>fiskanläggningar</p> <p>fiskare</p> <p>fiskbestånd (7)</p> <p>fiske (35)</p> <p>fiskeavtal</p> <p>fiskefartyg</p> <p>fiskekort</p> <p>fiskeflottor (4)</p> <p>fiskefrågor</p> <p>fiskeförvaltning</p> <p>fiskebestånd (2)</p> <p>fiskekapacitet</p> <p>fiskeministrar</p> <p>fiskemöjligheter (2)</p> <p>fiskenäring (3)</p> <p>fiskeregler</p> <p>fiskeresurser (5)</p> <p>fiskerätt</p> <p>fiskerättigheter</p> <p>fiskerättsägare</p> <p>fiskevatten</p> <p>fiskeriansträngningen</p> <p>fiskeribranschen</p> <p>fiskeriförvaltning</p> <p>fiskerikontroll (3)</p>

	fiskerilagstiftning fiskerinäring (7) fiskeripolitik (12) fiskeriprodukter fiskeriprogrammet (2) fiskerisektor (2) Europeiska Havs- och fiskerifond Europeiska fiskerifond (2) havs- och fiskeriprogram (6) husbehovs fiske jakt- och fiskeutredningen torskbestånd torsk lax sill skarpsill yrkes- och sport fiskare yrkes fiske (1) yrkes fiskelicens yrkes fiskeredskap yrkes fiskare fritids fiske (10) sport fiske spinn fiska insjö fiske (2) fiskeområden (2)
fågel	fågelliv fåglar (2) flyttande [fåglar] häckande [fåglar] rastande [fåglar] sjö fågel bestånd skarv
hund	hund (26) hund- eller kattpansionat hunddags (2) hundförbud mård hunden (3)
jaga	jaga (7) jakt (8) jakt- och fiskeutredningen jakt- och viltvårdsfrågor (2) jaktbara viltet jaktförordningen jaktkort jaktlagen jaktlagstiftningen jaktliga frågor jakträtt jakttiden (2) jägare Jägareförbundet (2) Jägarnas Riksförbund jägarorganisationerna personer som har jakt som

	<i>fritidsintresse/försörjning</i> rätten att jaga skydds jakt (2)
katt	hund- eller katt pensionat katt (8) katt pensionat
kött	charktillverkare korv kiosker kött (4) ren kött slakterier mjölk- och nö kött ssektorer
mjölk	mejerier (2) mjölk (3) mjölk - och nötköttsssektorer
nöt	nötkreatur mjölk- och nötkött ssektorer
ren	ren (2) ren betesfjällen ren betesmarkerna ren kötseln (7) ren kötselrätt ren kött ren längder ren näring (8) ren närings administration ren näringsfrågor ren näringslagen (2) ren näringspolitiken ren näringspolitiska kommitén ren skötselberättigade samer ren skötsel företag ren ägande samer ren ägare
varg	varg (3) varg förvaltning varg kommitén varg politik (3) varg stammen (3)
vild	vilda djur (4) vilt förvaltningsdelegationer vilt vården (3) vilt vårdsavgift jakt- och vilt vårdsfrågor (2) skydd för viltet jaktbara viltet

<p>andra djur och djur-relaterade ord</p>	<p>(betesområde) björn (2) fjäderfä får get gris amerikansk hummer (2) svenska humrar hästföretag järv (2) kennelverksamhet (2) kungsörn (2) lodjur (2) maskstorlek mördarsnigel ridskola spanska skogssnigel stall stallgödsel säl veterinär veterinärmedicinska ägg (2) älg (2)</p>
---	--

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Minna Toots,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Svenska regeringens (2014-...) djur-relaterade diskurser från kritiska djurstudiers perspektiv – En kritisk diskursanalys,

mille juhendaja on Mart Kuldkepp,

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, **19.05.2015**